

אמר שמואל שלפי הגזרה היו והיו נחבאים במערות ואמרו הנכנס יכנס והיוצא אל יצא, נהפך סנדלו של אחד מהם, כסבורים הם אחד (ממנו) [מהם] יצא וראוהו אויבים ועכשיו באין עליהם, דחקו זה בזה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו בהם האויבים. רבי אלעאי בר אלעזר אומר במערה היו יושבין ושמעו קול מעל מחלה שאין אדם רואה: והיוצא אל יאלץ, שמא יש אויבים מנמוך והוא לא ידע, ויראוהו ויצינו שאנו כאן: נהפך סנדלו. שיש לו שתי פיות ויכול לנועלו מצד אחד, אבל ניכר מי הוא לפניו ומי הוא לאחור. וכשנעלו זה הפוך נראה הנכנס כאילו הוא יוצא, וניכר מקומו בקרקע: והרגו זה את זה. בדמיקסס והיו סנדליהן מסומרים כעין אותם שעושים לרגלי הסוסים ראשיהם עזים:

עין איה

מהרגלו כבר העולם נהפך עבורו. לא כמדת השכל, היודע עת לכל חפץ¹. ואם יתחדשו מושגים ותנאים חדשים בכל הליכות החיים החומריים והרוחניים, תעז ידו להנהיג את ארצות צדקו כראוי. לא כן הדמיון, רוח קמעא עוכרתו, מרעיון בלתי בהיר אחד כמה תוצאות מרות וקשות נכונות הנן. נהפך סנדלו של אחד מהם, מיד ההחלטה המפחידה והמיואשת באה, שראוהו אויבים והם באים עליהם.

י. ודחקו זה את זה והרגו זה יותר ממה שהרגו בהם אויבים. כשם שההחלטה הדמיונית היא מצדדת כלפי רעה, לצד נפילה ויאוש, כך היא בעצמה מכשלת את כח בעליה. לא תכשיר את האדם ואת הציבור לשום עין על דרכיהם לשוב אל על, להתרומם מעל המצב השפל בהטבה שכלית ומוסרית ולהתאזר עז בעת צרה, כ"א להרבות המהומה והמשטמה בפנים, להתם את שארית הכח הנשאר לפלטה. וזאת היא הרעה האיומה שהאדם געשה מחבל את עצמו יותר מכל צר ואויב, הנמשכת והולכת מההסרה הראשונה מאור השכל הטהור, מזיו עליון, מאור אלהי אמת, ללכת אחרי הבלי שוא ומדוחי מדות רעות אשר בדמיון יסודם, ולהרבות על הדמיון עב טיט¹, לחזקו במסמרים לכל ימוט², "תיסרך רעתך ומשובותיך תוכיחוך, ודעי וראי כי רע ומר עזבך את ד' אלהיך ולא פחדתי אליך"³. ובמקום פחד ד' המושכל, המישב כל לב ומתקן כל קיבוץ שנתרוקן, מתקבץ המון הבלי פחדי שוא, המעכירים את הדעת ומרבים את המהומה ואת המגערת⁴ יותר מכל מהפכת זרים⁵ וכל נקמת אויבים.

יא. רבי אלעאי בר אלעזר אומר, במערה היו

והקבעה בחזקה, מכוונת היא לצורת סנדל המסומר, אשר אמנם א"א לומר לההמון דקא עד פה תבא² בהשתקעות הציורים, כי מעמד הרוח עושה את פעולתו לפי הכנתו, ע"כ רק בהתגלות המכשלה יוכל הדבר [לבא לידי הגדרה. וצריכין אנו לדעת מהותה של המכשלה, שראוי לגזור עבורה פעולה כזאת המקבלת אל התכנית ההזה של ההכרה ההמונית המסומרת במערכת דמיונותיה.

ה. אמר שמואל, שלפי השמד היו, והיו נחבאים במערה, ואמרו: הנכנס יכנס והיוצא אל יצא. מקור הנפילה הוא התמוטטות הרוח, עזיבת השכל וההשתקעות הדמיונית, "זנח ישראל טוב אויב ירדפו"¹. הדמיון משקיע את האדם ואת האומה בחורו, בתוך חומריותו הגסה ונטיותיו המכוערות והשפלות. ההשגה החיצונית אינה מכרעת בקרבן, "את פועל ד' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראוי"². הרשמים החיצוניים פועלים את פעולתם ע"פ הזרחתם הטבעית, ואינם יוצאים להיות גדונים בהשבת הלב, להאיר את השכל ואת המדות. התולדות היוצאות מזה הנן דומות לו במדתן, שפלות הנפש, פחד אויב, החבאה במערה, החלטה שפלה מרב ירידה, מפחד אויב ומתנקם, הנכנס יכנס והיוצא אל יצא.

ז. נהפכה סנדלו של אחד מהם, כסבורים הם אחד מהם יצא וראוהו אויבים ועכשיו באים עליהם. הדמיון, הגורם מראשיתו לעזוב את ד', להזניח כל ארצות ישר, בעצמו געשה שבט המוסר. הוא מעמיק את הרגשת הרע, הוא מרבה את החולשה הנפשית עד קצה האחרון. בשינוי כל שהוא

1. 1. חבוק ב, ו.

2. 1. קהלת ג, א.

2. עפ"י איוב לח, יא. ת. 1. הושע ח, ג. 2. ישעיה ה, יב. 3. יחזקאל יח, ז. 4. דברים כח, כ. 5. ישעיה א, ז.